

Міністерство освіти та науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з економічної теорії

на тему:

«Валютний ринок: теоретичні засади»

Студента II курсу ,групи ФБС-22

Пащука Ігоря

Керівник: ст. викладач, к.е.н.,

Сліпченко Т.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

м. Тернопіль – 2017 р.

План

Вступ

Розділ 1. Валютний ринок: сутність та структура

Розділ 2. Сучасний стан валютного ринку України та проблеми його функціонування

Розділ 3. Перспективні напрямки розвитку валютного ринку України

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Розділ 1. Валютний ринок: сутність та структура.....	6
3. Розділ 2. Сучасний стан валютного ринку України та проблеми його функціонування.....	9
4. Розділ 3. Перспективні напрямки розвитку валютного ринку України.....	14
5. Висновки	16
6. Список використаної літератури.....	17
7. Додатки	

Вступ

Розвиток валютних відносин можливий лише за умови наявності певного ринку, на якому можна вільно продати та купити валюту. Без такого ринку просто не можливо реалізувати валютні відносини - не було б іноземної валюти. Такий ринок називають валютним.

Валютні відносини показують дії і прагнення окремих економічних агентів за різноманітності їхніх інтересів та мотивацій. В цьому питанні важливою постає проблема сучасного стану валютного ринку, оскільки саме він є організатором валютних відносин, а також, маючи зворотний вплив на валютні відносини, здійснює їх своєрідне регулювання.

В даній роботі розглядаються проблеми розвитку валютного ринку та валютних систем в Україні. Розвиток та стабілізація валютної системи значною мірою залежить від правильних дій уряду та центрального банку. Діяльність банків глибоко проникає в усі сфери економіки і активно впливає на соціальні процеси в державі.

Валютний ринок є однією з основних складових світової економіки. Його функціонування і еволюція пов'язані з забезпеченням існування усього комплексу економічних відносин та зв'язків, що виникають між різними країнами, а також компаніями. Валютний ринок забезпечує функціонування зовнішньої торгівлі, надання кредитів, розвиток туризму та інших міжнародних відносин. В умовах глобалізації відносини між країнами вимагають наявності валютного ринку [1].

Валютний ринок є невід'ємною частиною економіки оскільки без валютного ринку держава припинить розвиватись, бо вони фактично буде відрізана від решти країн світу. Будь-яка іноземна інвестиція, незалежно від того, з якими вона ринками пов'язана, - чи то ринок цінних паперів, чи то нерухомість, чи то банківські депозити, - неодмінно повинна пройти через валютний ринок. Тут відбувається узгодження інтересів як покупців, так і продавців валютних коштів. Валютний ринок, як один з головних елементів світової валютно-фінансової системи, в останні десятиліття характеризується

посиленням процесів глобалізації, диверсифікації та трансформації. Інтеграція до світового співтовариства зумовлює необхідність удосконалення функціонування валютного ринку. Таким чином, у результаті активного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на економіку та в умовах наслідків світової фінансової кризи проблеми валютного ринку набувають особливої актуальності

Актуальність теми: Економічна діяльність держави в сучасних умовах не можлива без функціонування валютного ринку. Тому актуальність теми є надзвичайно великою. Також у валютному ринку існує низка проблем, які потребують дослідження.

Мета дослідження: Дослідити функціонування валютного ринку в сучасних умовах, а також проаналізувати його проблеми та проаналізувати методи їхнього вирішення.

Розділ 1. Валютний ринок: сутність та структура

Підходячи до вивчення такого питання, як “валютний ринок” слід перш за все зрозуміти, що таке валютний ринок. Існує багато різноманітних тлумачень цього терміну, які відрізняються між собою тлумаченням валюти.

Виділяють два основних тлумачення цього терміну, а саме:

- Валютний ринок як відносини між країнами;
- Валютний ринок, як зобов’язання між країнами.

В основі твердження валютного ринку, як зобов’язання між країнами лежить те, що не всі країни мають в наявності достатню кількість коштів і тлумаченням змушені брати кредити, щоб уникнути кризи. За таких умов відносини між державами базуються на кредитних зобов’язаннях. Тобто економіка країни залежить від кредитів іноземних кредиторів.

Повною протилежністю до цього є твердження про валютний ринок в контексті відносин між країнами. За таких умов розвиток економіки певної країни залежить від міжнародної торгівлі, яка стимулює економіку для подальшого розвитку.

За економічним змістом валютний ринок являє собою частину грошового ринку, на якому врівноважується попит і пропозиція на валюту як специфічний товар.

За призначенням і організаційною формою валютний ринок - це сукупність спеціальних установ і механізмів, які у взаємодії забезпечують вільний продаж і купівлю національної та іноземної валюти за співвідношенням попиту і пропозиції.

Валютний ринок має атрибути звичайного ринку: об’єкти і суб’єкти, та функціонування ринкового механізму з його елементами: попиту, пропозиції і ціни. Він характеризується особливою інфраструктурою та комунікаціями.

Об’єктом валютного ринку служать валютні цінності, зокрема іноземні, коли суб’єкти цього ринку купують чи продають їх за національну валюту, та національні, коли суб’єкти ринку купують чи продають ці валютні цінності за

іноземну валюту. Оскільки на ринку одночасно відбувається продаж іноземної та національної валюти, то вони існують, як об'єкти валютного ринку.

Суб'єктами валютного ринку можуть виступати фізичні і юридичні особи, посередники - банки, брокерські контори, валютні біржі, які «зводять» продавців і покупців валюти та забезпечують організацію купівлі-продажу валюти. Основна мета діяльності всіх суб'єктів валютного ринку є отримання прибутку від своїх операцій.

Отже валютний ринок – це система економічних відносин, пов'язаних з операціями з купівлі-продажу іноземної валюти, з метою забезпечення функціонування міжнародної торгівлі і задоволення потреб економіки[1].

Як і будь яка система, валютний ринок має свою структуру. Прийнято розділяти валютний ринок на три основні частини, а саме:

1. За об'ємами валютних операцій;
2. За суб'єктами, які проводять валютні операції;
3. За ступенем законності валютних операцій.

За об'ємами валютних операцій, валютний ринок поділяють на:

- Світовий;
- Регіональний;
- Національний.

За суб'єктами, які проводять валютні операції, валютний ринок поділяють на:

- Міжбанківський;
- Клієнський;
- Біржовий.

За ступенем законності валютних операцій, валютний ринок поділяється на:

- Офіційний;
- Нелегальний;
- Сірий.

Національні валютні ринки сформовані у більшості країн світу. В свою чергу регіональні валютні ринки сформувались у країнах, в яких обмеження на валютні операції зведені фактично до мінімуму. Прикладом такого ринку є

Європейський союз. В ЄС діє автономний валютний ринок, де, як правило, оперують величезними сумами.

Функціонування валютного ринку є невід'омною частиною економіки будь-якої країни. На самому валютному ринку ведуть свою діяльність чотири основні групи суб'єктів, а саме:

- Державні установи (Центральні банки та казначейства);
- Юридичні та фізичні особи, які зайняті у різних сферах зовнішньоекономічної діяльності;
- Комерційні банки, які забезпечують валютне обслуговування своїх клієнтів;
- Валютні біржі.

Також слід зазначити, що валютний ринок виконує низку функцій, основними з яких слід виділити:

- Реалізація валютної політики держави;
- Забезпечення прибутку учасникам валютного ринку;
- Формування, а також врівноваження попиту та пропозиції валюти;
- Регулювання валютного курсу;
- Страхування валютних ризиків;

Основу валютного ринку в умовах однієї країни найчастіше складають банки, і меншу частку займають юридичні та фізичні особи. Вони забезпечують функціонування економіки і її подальший розвиток. Проте не все так ідеально, як того хотілось би. Як і будь-де валютний ринок маю низку проблем. Серед них основною є нелегальний валютний ринок, а також так-званий “сірий ринок”. Вони створюють велику проблему для економіки будь-якої країни оскільки коли валюта знаходиться поза офіційним ринком, її кількість важко підрахувати. В свою чергу економіка може недоотримувати великі суми, оскільки вони перебувають на нелегальному ринку.

Розділ 2. Сучасний стан валютного ринку України та проблеми його функціонування

З моменту прийняття Україною незалежності, у відчизняній економіці розпочався процес становлення валютного ринку. До 1996 року в Україні діяла система купоно-карбованців. В той момент вони не обмінювались на валюту оскільки тоді Україна переживала стадію гіперінфляції. За таких умов гроші знецінювались швидше ніж їх встигали друкувати.

З моменту прийняття гривні у 1996 році українська економіка розпочинає виходити на міжнародний ринок. В Україну починають надходити перші офіційні валютні кошти. Національний банк розпочав роботу по підтриманні курсу національної валюти і почався повільний процес відтворення економіки. З того моменту головним завданням національного банку було недопущення обвалу національної валюти. З цим завданням НБУ справлявся досить вдало.

З кінця дев'яностих років населення України починає купувати валюту в банківських касах а також вкладати депозити в банківську систему. За таких умов кількість золотовалютних резервів Національного Банку України почала підвищуватись (Додаток А).

З початком розгортання світової фінансової кризи Україна була абсолютно невідповідною до глибоких впливів зовнішніх кризових явищ у сукупності з внутрішніми економічними і політичними кризовими явищами. Задля мінімізації дефіциту іноземної валюти та зниження девальваційного тиску на гривню НБУ проводив активні валютні інтервенції шляхом продажу доларів США. На початку 2011 р. на світових фінансових і товарних ринках підвищилася пропозиція іноземної валюти і НБУ мав змогу формувати міжнародні резерви, обсяг яких на початок 2012 р. становив 31,8 млрд. дол. США. У 2014 р. ситуація на валютному ринку України кардинально змінилася. Міжнародні резерви станом на 01.02.2014 р. дорівнювали вже 17 805,2 млн. дол. США [4] (додаток А). В тому ж 2014 році, валютний ринок України розвивався вкрай несприятливому середовищі та соціально-політично

напруженому суспільстві. Протягом цього року національна валюта втратила значну частину своєї вартості. Причин для такої тенденції декілька, зокрема негативні ділові очікування, скорочення обсягу експорту, зменшення притоку прямих іноземних інвестицій та значні витрати на обслуговування державного боргу, підтримка Національним банком України платежів НАК «Нафтогаз Україна» за імпортований природний газ. Основними наслідками девальвації національної валюти є подорожчання імпоротної продукції, розрахунки за яку здійснюються в іноземній валюті, а згодом – продукції галузей української економіки, в першу чергу, внаслідок подорожчання пального і збільшення транспортних витрат. Дефіцит іноземної валюти за одночасно високого рівня попиту з боку населення обумовив виникнення незадоволеного валютного попиту та збільшення активності «чорного валютного ринку»

Золотовалютні резерви зростали стабільно зростали до 2008 року. Потім спостерігався невеликий спад пов'язаний з наслідками світової фінансової кризи, яка вплинула на курс національної валюти. Проте після приходу на пост президента Віктора Януковича золотовалютні резерви почали стрімко зменшуватися. Багато експертів вказують, що причиною такого спаду є те, що влада Януковича висувала на управлінські посади тих, хто допомагав цій владі і лобіював їхні прохання. Наприклад у [2010](#) році [НБУ](#) очолив Сергій Арбузов. Його відносять до злочинних схем уряду Януковича. В той час українська [економіка](#) тільки починала оговтуватися від попередньої кризи. Тоді НБУ взявся за стабілізацію гривні, яка невпинно падала, а банківська система була на межі девальвації, що означала негайне зростання споживчих і роздрібних цін на усі товари[2].

Українська економіка впродовж 2000-них років в цілому характеризувалася, як стабільна. Частка тіньової економіки в ті роки становила близько 10-15%. ВВП тримало малий, але стабільний приріст. Проте після приходу до влади Януковича, українська економіка перейшла в стадію занепаду. Головною причиною цього вважають невмілу владу і керівництво. Наприклад 11 січня 2013 року одразу після Арбузова до керівництва НБУ

приходить [Igor](#) Соркін, назначений на цю посаду Віктором Януковичом. За його каденції, а також каденції його наступника Степана Кубіва національна валюта обвалилася в 4 рази згідно офіційних джерел порівняно з котируванням у 2009 році.[2]

Згідно неофіційних джерел і соціальних опитувань курс обвалився в 5 разів.[2] Також такому скрутному становищу сприяла анексія АР Крим, що сильно вдарило по економіці України.

19 червня 2014 року на пост голови НБУ вступила Валерія Гонтарева. Період її правління вважають найбільш спірним оскільки саме вона відповідальна за значну девальвацію національної валюти. За її правління і правління її попередників обсяг тіньової економіки зріс практично до 40% згідно офіційної статистики.[2] Проте експерти вказують, що ця цифра сягає 60%. Також цьому сприяла постанова НБУ від жовтня 2014 року, згідно якої один громадянин в день не міг купити або продати іноземної валюти на суму більше ніж 3000 грн(на даний момент не діє).

Тіньовий валютний ринок є досить великим на даний момент часу. Для економіки велика частка тіньового ринку є небезпечною, оскільки за таких умов велика частина валютних коштів не проходить через банки і золотовалютні резерви не зростають. Також це підриває котирування національної валюти стосовно іноземних. Частка тіньового валютного ринку в Україні становить 60%, що створює додатковий девальваційний тиск на гривню та ускладнює механізм функціонування офіційного валютного ринку в країні. Багато хто вважає, що НБУ навмисно притримується певних валютних обмежень, тим самим даючи волю валютним тіньовикам. Протягом останніх років регулятор звузив можливості обігу та використання іноземної валюти до мінімального рівня, що створило передумови для зростання тіньового валютного ринку. Дивитись додаток Б. Банківська система України завжди показувала обернений зв'язок між обмеженнями на офіційному валютного ринку та симетричними розширеннями його тіньової частки: збільшення

валютних обмежень призводить до зменшення частки проведення валютних операцій через каси банків.[5]

Також слід відзначити те, що тіньовий валютний ринок на даний момент почуває себе досить вільно. Згідно даних різних статистичних опитувань 60-70% населення на початок 2017 року надали б перевагу обміняти валюту на чорному ринку, а ніж через банківські каси.[2]

Для подальшого розвитку економіки і міжнародної торгівлі НБУ слід послабити валютні обмеження і тим самим збільшити частку валюти, яка проходить через каси банків. Для цього слід впровадити певні зміни, серед яких:

- Послаблення тиску НБУ на валютний ринок
- Зняття комісії за розрахунки від певної суми іноземної валюти
- Легалізація тіньового валютного ринку

Тіньовий валютний ринок в Україні існував завжди. Але за останні 5 років він отримав стимул для розвитку: це обмеження на купівлю валюти. Результатом цього стало не зниження попиту на іноземну валюту, а зменшення офіційних обсягів валютно-обмінних операцій у цілому. Безперечно, до введення обмежень проблема надмірного попиту на готівкову валюту існувала. Зокрема, у 2011 р. населення купило інвалюти на суму 31,5 млрд дол. США. Дивитись додаток 2.

У порівнянні з теперішнім обсягом золотовалютних резервів це видається космічною сумою. Однак бар'єри Нацбанку не позбавили населення стимулів до її придбання, а лише ускладнили процес. Зараз можна тільки здогадуватися, якою є справжня глибина чорного сегменту валютного ринку.

Поряд з цим, проблема тіньового валютного ринку має й зворотний бік. Адже чорний ринок готівкової іноземної валюти і є реальним валютним ринком. Саме тут існує реальний валютний курс, за яким відбувається більшість угод. Тому перед НБУ стоїть завдання з'єднати два сегменти ринку в один офіційний, який функціонуватиме без обмежень, тобто так, як зараз тіньовий. [6]

Окрім тіньового валютного ринку існує і проблема з котируванням національної валюти до іноземних. Сучасна ситуація на валютному ринку характеризується нестійкою рівновагою, що проявляється в постійних коливаннях курсу долара. Це коливання обумовлене тим, що рівень золотовалютних резервів центрального банку залишається недостатнім для згладжування різких стрибків курсу долара. Купівля валюти центральним банком на ринку йде не тільки на поповнення резервів, але і на обслуговування заборгованості перед іноземними кредиторами. Чим більше потрібно коштів для обслуговування зовнішнього боргу, тим менше їх у центрального банку для проведення політики згладжування коливань курсу долара. До того ж, слабкий експортний потенціал не забезпечує достатніх валютних надходжень у країну, а відсутність нормальної економічної ситуації примушує експортерів приховувати валюту за кордоном або у тіньовому секторі, оскільки у них немає гарантій вільного розпорядження своїми валютними коштами й необхідних стимулів до їх інвестування в національну економіку.

Розділ 3. Перспективні напрямки розвитку валютного ринку України

Будь-яка економіка розвивається, і разом із нею розвивається валютний ринок. В сучасних умовах розвиток валютного ринку обмежується нераціональною політикою керівництва центрального банку щодо валютної системи. Перш за все слід згадати обмеження обігу валюти. На сьогоднішній день в Україні не має вільного обігу валютних коштів.

Другою проблемою валютного ринку в Україні є нестабільний валютний курс, який не дозволяє в повній мірі розвинути валютні відносини в середині країни і забезпечити подальші міжнародні валютно-економічні відносини.

Причин у цього декілька, проте основною з них є нераціональна політика центрального банку. У 2014 році НБУ ввів обмеження на продаж та купівлю іноземної валюти, тим самим обваливши котирування національної валюти до іноземних. Внаслідок цього спостерігався значний відтік валютних коштів з кас банків і їх перехід в тіньовий сектор.[4]

Одним з джерел, які забезпечують існування валютного ринку неможливе без золотовалютних резервів країни. Також слід зазначити, що золотовалютні резерви зменшувались за роки правління Януковича. Оскільки в останні роки експорт товарів на міжнародні ринки значно менший ніж імпорт, то обсяг валюти зменшується, оскільки розрахунки за імпорт проводяться у валюті. Також слід згадати політику національного банку щодо погашення державного боргу шляхом залучення золотовалютних резервів. Сюди ж можна віднести ситуацію з Укрнафта, коли для покриття коштів за імпортований газ використовувались золотовалютні ресурси країни.

Отже, перспективи для розвитку валютного ринку є, але за умови жорсткого контролю зі сторони влади та центрального банку. Знявши обмеження на купівлю-продаж іноземної валюти і стабілізувавши валютний курс можна вийти на перспективний напрям розвитку міжнародних валютно-економічних відносин. Одним з головних завдань є зменшення тиску на валютний ринок. Цього можна досягти за рахунок таких важелів:

- Стабілізувати національну грошову одиницю;

- Зняти обмеження з купівлі-продажу валюти;
- Часткова детінізація чорного валютного ринку;
- Вільний обіг валютних коштів на території країни.

Лише коли вказані вище заходи будуть реалізовані, тоді на території України буде розвинутий валютний ринок і валютні відносини. Для подальшого покращення валютної системи України потрібно вирішити наступні завдання:

- прискорення ринкової трансформації, забезпечення фінансової стабільності та інтегрування України до Євросоюзу;
- відповідність умов кредитування України міжнародними фінансовими інститутами;
- зростання структурних перетворень, формування розвиненого внутрішнього ринку;
- мобілізація та ефективне використання внутрішніх фінансових ресурсів;
- дотримання економічного обґрунтування і загально визначених меж і порогів рівня зовнішньої заборгованості відповідно до міжнародних критеріїв платоспроможності держави;
- залучення нових альтернативних зовнішніх джерел фінансування міжнародних фінансових відносин України.

Висновки

На сьогодні вітчизняному валютному ринку притаманний широкий спектр операцій. Це наближає його до стандартів ЄС та допомагає реалізувати основну стратегічну мету, визначену законодавством, – забезпечення стабільності національної валюти. До числа інших заходів, які сприятимуть подальшому розвитку валютного ринку України, відносяться наступні:

- Зменшення ролі центрального банку, включаючи встановлення ним курсів купівлі та продажу, тому що виконання подібної функції зменшує сферу діяльності інших учасників ринку. Замість цього центральний банк може стимулювати розвиток ринку, скоротивши до мінімуму власні операції з банками та приймаючи ринкові ціни, що сформувалися;
- Збільшення обсягу ринкової інформації про джерела іноземної валюти та її використання, а також про тенденції зміни платіжного балансу країни для того, щоб учасники ринку могли сформувати власну обґрунтовану думку про валютний курс і майбутню грошово-кредитну політику й ефективно оцінювати валютні курси;
- Розробка НБУ спеціальної політики, що визначає мету, терміни й обсяги валютних інтервенцій для ефективного регулювання попиту та пропозиції на валютному ринку;
- Поступове скасування правил, що обмежують ринкову діяльність, таких як податки і додаткові збори з валютних операцій, а також обмеження на міжбанківські угоди;
- Уніфікація та спрощення валютного законодавства, недопущення частих або спеціальних змін. Чітко встановлені, прості та зрозумілі закони і норми валютного регулювання дозволять підвищити прозорість ринку і зменшити операційні витрати;
- Сприяння розвитку ринку інструменті шляхом поступового скасування заборони та контролю над проведенням строкових валютних операцій.

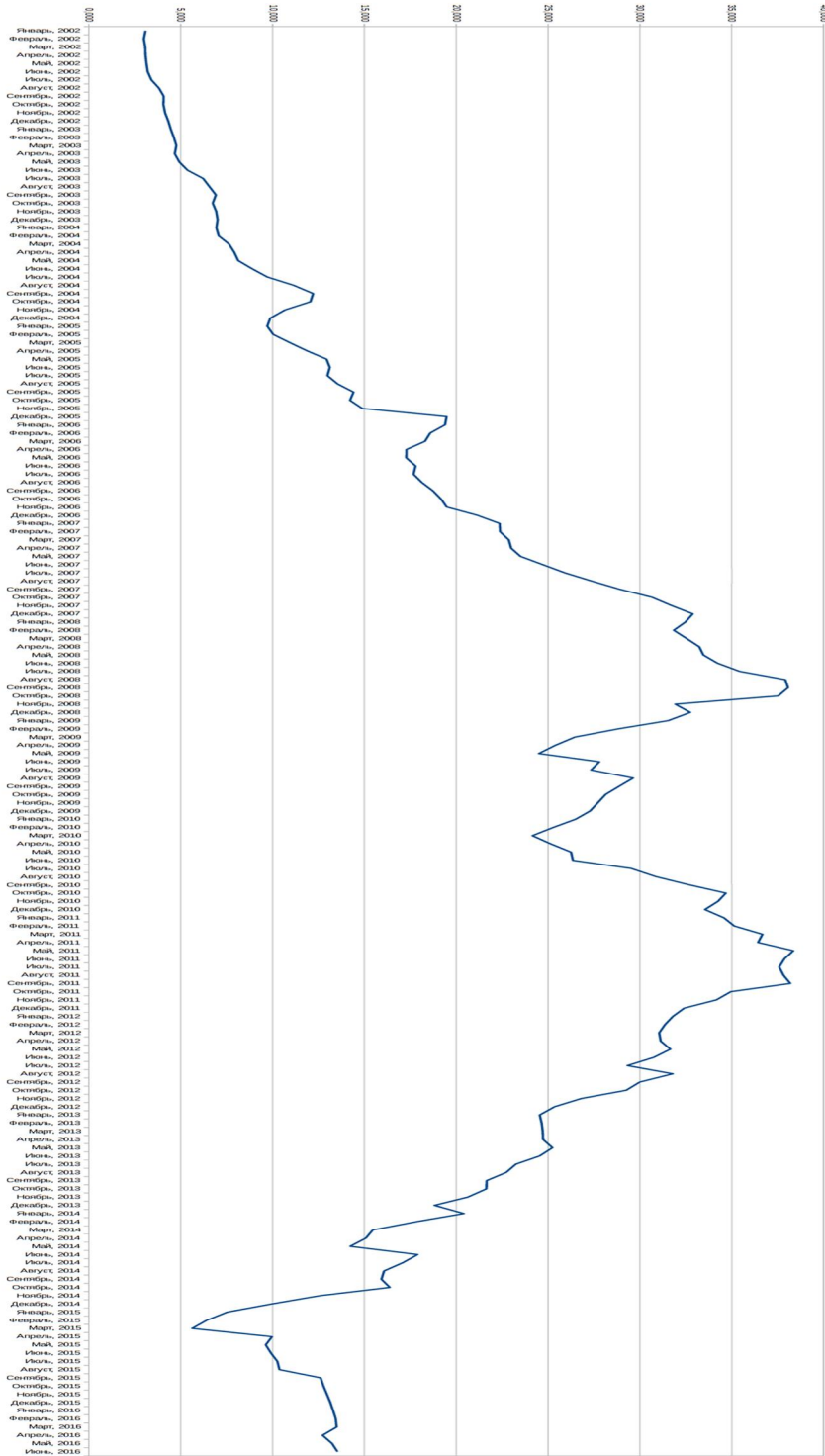

Список використаної літератури

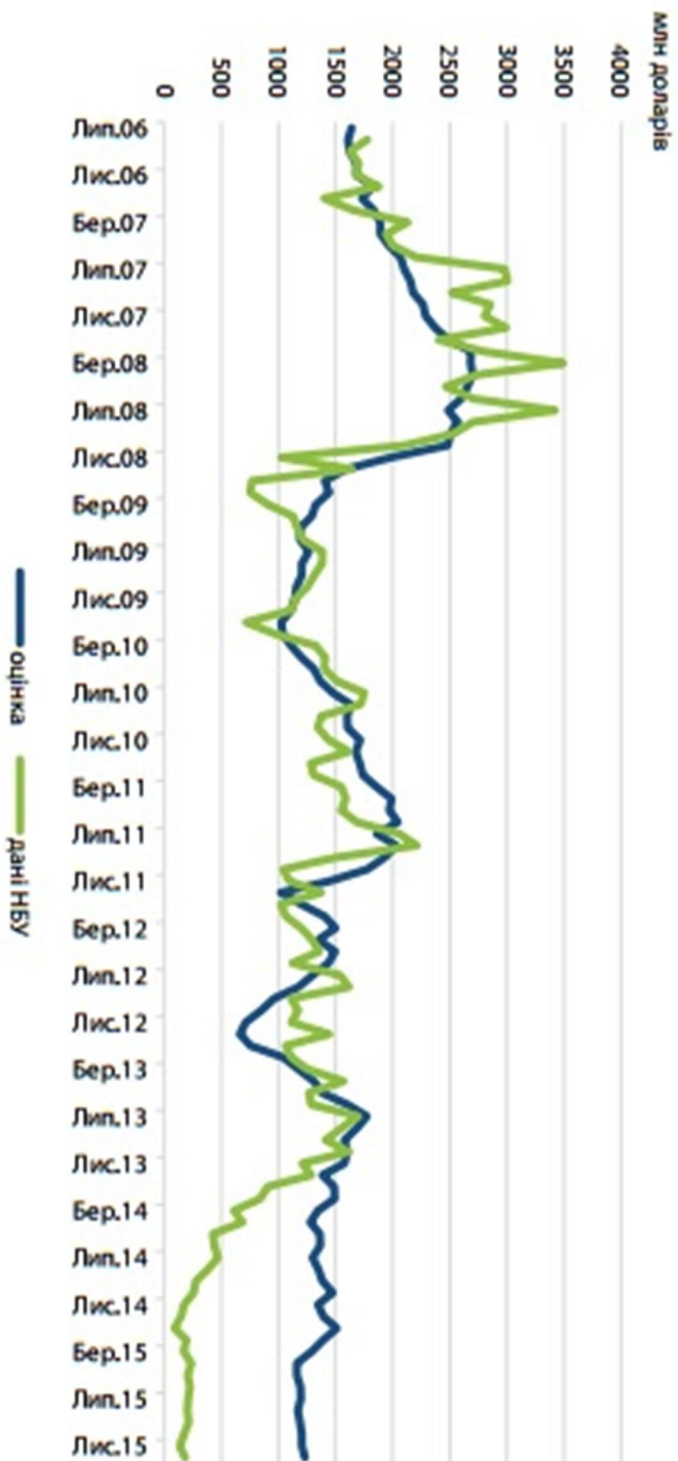
1. Баранецький І. Світова фінансова криза: перші результати та уроки для України //Зовнішні справи. – 2013. №. 12 . – С. 27 – 30.
2. Белінська Я.В. Визначення необхідної міри гнучкості валютного курсу для підтримання збалансованості економічних процесів у країні/ Я. В. Белінська //Стратегічні пріоритети. – 2012 . № 3 . – С. 61 – 66.
3. Береславська О.І. Валютний курс і зовнішня торгівля: теоретичні й емпіричні аспекти взаємозв'язку //Фінанси України. – 2014 . № 3. – С. 66 – 76.
4. Валютний ринок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/14860419/ekonomika/valyutniy_rinok_ukrayini_osoblivosti_y_ogo_funktsionuvannya
5. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
6. Державна служба статистика України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Журнали "Вісник НБУ". – 2014 р. № 4. – С. 3 – 5.
8. Журнали "Вісник НБУ". – 2015 р. № 8. – С. 3 – 7.
9. Журнали "Вісник НБУ". – 2016 р. № 5. – С. 2 – 6.
10. Кораблін С. О. Валютно-курсова політика України: стабілізаційні ефекти та можливі перспективи розвитку //Фінанси України. – 2013. № 9. – С. 112 – 114.
11. Міщенко В. Доларизація: причини та наслідки для економіки України //Вісник Національного банку України. – 2011. № 5. – С. 28 – 31.

12. Мелих О.А. Валютно-курсова політика та її вплив на фінансову безпеку держави //Вісник Національного банку України. – 2014. № 8. – С . 50 – 56
13. Міжнародний виробничо-науковий журнал. – Король М.М. Валютний ринок України: стан проблеми й перспективи. – 2015.
14. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.minfin.gov.ua/>
15. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.bank.gov.ua/>
16. Національне рейтингове агентство “Рюрік” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/>
17. Нідзельська І. Гнучкий режим курсоутворення: можливі наслідки для економічного розвитку України //Банківська справа. – 2009 . № 1. – С . 45 – 50.
18. Олексюк Б. Проблеми курсоутворення в Україні //Сучасність. – 2008. №12. – С. 85 – 90.
19. Рогач Ф. До системи валютних курсів //Вісник Національного банку України. – 2008 . № 4. – С. 56 – 61.
20. Рогач Ф. Щодо цілей валютно-курсового регулювання в Україні //Економіст. – 2008. № 1. – С. 25 – 27.
21. Шеломков В. Валютні операції в умовах кризи //Дебет-Кредит. – 2008 . № 51 – 52. – С. 15 – 21.
22. Щербакова О. Валютна політика Національного банку України //Вісник Національного банку України. – 2007 . № 6. – С . 6 – 9.

США: ВВП в млрд. \$ США на период 12 дней, месяцы

Офіційний та оціночний обсяг купівлі готівкової валюти населенням, млн дол.
 на місяць (дані скориговано на сезонність), липень 2006 – грудень 2015

Джерело: НБУ, розрахунки ЦЕС